

goj beixnuengx wnq (2)

Mbanjgumz Youq Ndaw Ndoeng

Giuh Yaujlingz raiz Yinj Fuzgen hoiz

(ciep geizgonq)

Bya’ mbanjgumz dwg gizdieg ok cazyouhloз haenx, cazyouhloз dwg roek aen bya hung ndaem caz ndawde aen ndeu. Byasang ok caz ndei, Bya’ mbanjgumz haijbaz it cien lai mij, seiqgeiq fwjmok ngeungeu, dwg gizdieg baenz did caz ndeu. Cojgoeng vunz Mbanjgumz caeuxcaeux couh youq gizneix ndaem cazbujwj. Dingq daxboh naeuz, gaxgonq Bya’ mbanjgumz miz baenz benq suencaz, doeklaeng aenvih cienzgvaeh daiq lai, gyoengqvunz raemj gocaz gaij guh ndaemreih, Bya’ mbanjgumz seizneix yienznaeuz mbouj miz baenz rangh suencaz geq, hoeng go cazgeq geij bak bi haenx lij youq ndaw ndoengfaex ra ndaej raen. Mbouj miz sawcih geiqnaeuz vunz Mbanjgumz daj gizlawz daeuj, neix itcig dwg aen duenz ndeu. Daj gij lizsij ndaem caz cojgoeng Mbanjgumz daeuj yawj, gou nyinhnaeuz, vunz Mbanjgumz wnggai caeuq vunz Gwzmuz Bulangjcuз ityiengh, dwg gij minzcuз seng youq Sihsangh Banjnaz roxnaeuz senqdi daeuj daengz Sihsangh Banjnaz haenx ndawde aen ndeu. 20 sigij 60 nienzdaih, gyoengq vunzmbanj daj ndaw ndoeng ndaw lueg gip daeuj cehcaз ganq baenz cazlwg, roxnaeuz daj ndaw bya vet daeuj cazlwg, youq dieggaeuq ndaem le baenz bak moux reihcaз, daj baezhaenx hwnj vunzmbanj gwn caz youq henzgyawj mbaetaeu couh ndaej. Gij caz Mbanjgumz homfwdfwd, diemzyemyem, mboujdan vunzmbanj gyaез gwn, lij dwg gij saenzcingz vunzmbanj soengqhawj baengzyoux caencik dem. Aen seizdaih giva ginghei haenx, gunghsiuhse soucawx mbawcaз seiz, Mbanjgumz itcig ciuq caz itdaengj daeuj soucawx, ngoenzneix, cazbujwj ndei gai, gij caz Mbanjgumz hix riengzlaeng gai ndaej gyaqbengz, ndaej baenz diuz loh vunzmbanj bienq fouq ndeu.

Haeuj singz doiq vunz Mbanjgumz ma gangj, dwg gij saeh ceiқ haemzhoj、ceiq dwgrengz he, gyoengq lwghag ceiқ rox lo. Baez daengz gyajgeiz sat dauqbae ndaw singz doegsaw, bohranz cungj yaek haetromh 3 diemj cung hwnqcongз bwh ndei song ngoenz haeuxbyaek, hawj gyoengq lwngyez ranz caengz rongh couh okdou, caet diemj cung ganj daengz goengloh dap ci, seizheiq ndei ngoenz ndeu song ngoenz couh ndaej dap ci, seizheiq mbouj ndei yaek lai deq geij ngoenz, gou deq baenz caet ngoenz cij ndaej dap ci gvaq, ngamq hainduj lij ndaej gwn gij haeuxbyaek daj ranz daiq daeuj haenx, doengx-haemh ninz youq lajroq gunghsiuhse roxnaeuz henz goengloh, geij ngoenz gatlaeng cij ndaej byaij song goengleix roen bae ranz caencik ciq youq ciq gwn. Yienznaeuz yienghneix, vunz Mbanjgumz lij dwg dawz doegsaw dangguh diuz loh gaijbienq minghyinh ndeu, daengx mbanj vunz cungj nyinhnaeuz doegsaw miznaj, okbae gunghcoз miznaj, caenh’ aeu lwngyez nyienh doegsaw, caiq lai haemzhoj, bohme hix yaek soengq lwngyez hwnjhag. Daegbeix dahcej youq ndaw singz guhhong cungj daiq daegnuengx dahnuengx bae doegsaw, gou haj bi lai couh biekliz bohme, riengz daegbeix dahcej doegsaw majhung. Youq aen seizdaih haenx, vunz Mbanjgumz okdaeuj guhhong miz yozliz, youq gizdieg Gihnozsanh dwg aen mbanj mbouj dwg daih’ it couhdwg daihngeih lo.

Aen Bya’ mbanjgumz doxrangh raezrangrang neix son hawj vunz Mbanjgumz gaenx guh rox guh. Vunzhung son lwngyez naeuz: “Mwngz yaeuh

雨林深处曼控山

邱晓灵

曼控山是古六大茶山攸乐茶的原产地之一。高山云雾出好茶,海拔一千多米的曼控山四季云雾缭绕,是茶叶生长的好地方。曼控人的祖先很早就在此种下普洱茶。听父亲讲,以前曼控山有成片的古茶园,后因茶税太高,人们砍了茶树改种地,曼控山现在虽没有成片的古茶园,但几百年的古茶树仍可在森林里寻见。没有文字记载的曼控人从哪里来,这一直是个谜。从曼控祖先种茶的历史看,我认为,曼控人应该和布朗族克木人一样,是西双版纳土著民族或早先来到西双版纳的民族之一。20世纪60年代,村民们从深山老林里捡来茶叶种子培育出茶苗,或从山中挖来茶苗,在原址种植了上百亩茶地,从此村民喝茶就近采摘即可。曼控茶清香甘甜,不仅深得喝茶人喜爱,更是村民们走亲访友的佳礼。计划经济时代,供销社收购茶叶时,曼控茶一直按一等茶来收购。今天,普洱茶走红,曼控茶也随市场行情不断攀升,成为村民致富的主要渠道。

进城对于曼控人来说,是最痛苦、最艰难的事,学生娃最深有体会。每当假期结束返城读书时,家长都会凌晨3点起床准备好两天的饭菜,让孩子们天没亮就出发,七点赶到公路搭车,运气好的话一两天可以搭到,运气不好会多等几天,我曾足足等了七天才搭到车,刚开始还可以吃家里带来的饭菜,夜宿供销社的屋檐下或公路旁,后几天只有去两公里外曼卡老寨亲戚家借宿混吃。尽管如此,曼控人还是把读书当成改变命运的主要渠道,全寨人形成以读书为荣、出去工作为荣的氛围,只要孩子愿意读书,再大困难,父母也要供孩子上学。寨子里出现在城里工作的哥哥姐姐(或亲戚)带着弟弟妹妹(或亲戚孩子)读书的现象,我就是五岁多远离父母,跟着哥哥姐姐读书长大的。在那个年代,曼控人出来工作有学历,在基诺山乡那可是数一数二的村寨。

绵延的曼控山造就了勤劳的曼控人。大人教育孩子说:“你哄秧田,谷子哄肚皮”。婆婆跟儿媳如说:“你看看某某多勤快,你有她一半勤快就好了”。曼控人的口头禅是:“舍不得闲”。曼控人没有“等靠要”的思想,在合作社时代都是自力更生,从不吃返销粮,也没有一个饿饭逃荒的。

深居大山的曼控人也过汉族的春节,节日期间开展打陀螺、溜包、荡秋千、跳笙等活动。跳笙、唱山歌是曼控人最喜爱的活动,也是过去青年男女谈情说爱的好时机。曼控山上有个叫“萨拉房”的地方,位于一个半山腰,这里前不着村后不着店,平时没人居住。农闲时,附近村寨的青年男女带上食物聚在这里,吹上“萨拉”(唢呐)、跳起芦笙舞、唱起山歌,连乐三天。如今,虽然这个习俗早已逝去,但吹“萨拉”、跳芦笙舞和唱山歌却传承下来,村寨里男女老少都会来上几句。我特别佩服善唱山歌的歌手,他们见山唱山、见水唱水、见人唱人,所唱山歌对仗押韵,完全可以跟刘三姐赛歌。

曼控女人以能干出了名,在外劳动是好手,把持家务是巧手,不仅能做一桌地道的曼控菜,还能腌制美味,如腌卤腐、腌萝卜、腌酸菜、腌酸肉、腌酸笋、挂腊肉、装肠子、做豆豉……每一样都让人垂涎欲滴。曼控女人还会绣名目繁多的花样,如羊打架、八角花、湾湾花、狗开花、空心花、毛虫脚、闲戴花……还有些叫不出名的花样,这些绣样缝在基诺族的筒帕上,煞是好看。

雨林深处的曼控山,一个让我魂牵梦绕的地方。

reihnaz, gohaeux yaeuh dungx.” Daxbuz doiq lwgbawx naeuz: “Mwngз yawjyawj boux neix boux haenx geijlai gaenxguh, mwngз miz de gaenxguh dingз ndeu couh ndaej lo.” Coenz vah henz bak vunz Mbanjgumз dwg: “Vut mbouj ndaej hoengq.” Vunz Mbanjgumз mbouj miz gij swhsiengj “deq baengh aeu” neix, youq hozcoзse seizdaih cungj dwg gag baengh swheij, soqlaiz mbouj gwn haeuxdaughawj, hix mbouj miz saek boux aenvih mbouj miz haeux gwn bae deuziek.

Gij vunз Mbanjgumз dinghyouq ndaw luegbya haenx hix gvaq ciетcieng Bouxgun, ndaw cieng guh dwkgyangq、ndekdaeh、naenghbibuengq、caij din venз doenghgij hozdung neix. Caij din venз caeuq guhfwen dwg gij hozdung vunз Mbanjgumз ceiқ gyaезmaj haenx, hix dwg seiz ndei seizgonq bouxcoз ra youx guhyoux. Gwnз Bya’ mbanjgumз miz gizdieg he heuhguh “ranzloxlez”, diegyouq byonghbya, gizneix baihnaj baihlaeng cungj mbouj nem mbanj, bingzseiz mbouj miz vunз youq. Seiz honghoengq, bouxcoз lwgsai lwgmbwk henzgyawj mbanj haenx raek haeux raek byaek doxcomз youq gizneix, boq loxlez、caij din venз、guhfwen, lienз angq sam ngoenz. Ngoenzneix, yienznaeuz gij fungsug neix gaenq mbouj miz lo, hoeng boq loxlez、caij din venз caeuq guhfwen dauq doxcienз roengzdaeuj, ndaw mbanj boux sai mehmbwk vunzlaux lwngyez cungj rox ngon geij coenz. Gou daegbied boiqfug cangh-fwen rox eu fwen haenx, gyoengqde raen bya eu bya, raen raemx eu raemx, raen vunз eu vunз, guh gij fwen haenx doxdoiқ dawzyinh, cungj ndaej caeuq Liuz Sanhcej doxdax eu fwen lo.

Mehmbwk Mbanjgumз naengzganq okmingз, guhhong baihrog dinfwnгз gaenx, guh hong ndawranз dinfwnгз soem, mboujdan guh ndaej daiz byaek Mbanjgumз saedcaih ndeu, lij rox guh byaekieп feih raixcaix, lumjbaenz iep fucuz、iep lauxbaeg、iep byaeksoemj、iep nohsoemj、iep rangzsoemj、venj nohlab、coq saejmou、guh daeuhseiн……Yienghyiengh cungj hawj vunз myaiz rihnoengnoeng. Mehmbwk Mbanjgumз lij rox guh siuqva lai cungj lai yiengh, lumjbaenz yiengз-doxdingj、vabatgak、vavanvan、vaduzma、vadungx-hoengq、dinnonnyaiq、vadaepgyaeuj……Lij miz gij vayiengh heuh mbouj ok mingз haenx, gij yienghsiuq neix siuq youq gwnз sujbaq Gihnozcuз, ndei yawj raixcaix.

Aen Bya’ mbanjgumз diegyouq luegndoeng haenx, gizdieg hawj gou venj dungx venj saej he.